

TARTU ÜLIKOOL
LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE VALDKOND
MATEMAATIKA JA STATISTIKA INSTITUUT

Mirjam Jesmin
Aadressipõhise ja ütlushõhise leibkonna võrdlus

Matemaatiline statistika
Bakalaureusetöö (9 EAP)

Juhendajad: PhD Terje Trasberg
MSc Mare Vähi

TARTU 2023

AADRESSIPÕHISE JA ÜTLUSPÕHISE LEIBKONNA VÕRDLUS

Bakalaureusetöö

Mirjam Jesmin

Lühikokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärk on kirjeldada ja analüüsida erinevate leibkonna definitsioonide mõju statistikas. Majanduspõhise leibkonna alla kuuluvad inimesed, kes elavad ja majandavad koos, aadressipõhise alla aga koos ühel aadressil elavad inimesed. Töö esimeses osas antakse ülevaade erinevatest definitsioonidest ja uuringutest, kus neid kasutatakse. Teises osas võrreldakse leibkondade kohta kokku pandud statistikat aadressi-ja ütluspõhise definitsiooni järgi, kolmandas peatükis uuritakse 2020.-2022. aasta (majanduspõhiste) isiku-uuringute ja (aadressipõhise) 2021. aasta rahva ja eluruumide loenduse andmetel inimeste jagunemist leibkondadesse. Töös kasutatakse Statistikaamet andmeid.

CERCS teaduseriala: P160 Statistika, operatsioonianalüüs, programmeerimine, finants- ja kindlustusmatemaatika.

Märksõnad: Leibkonnad, rahvaloendused, rahvastikustatistika.

COMPARISON OF PRIVATE HOUSEHOLDS AND DWELLING HOUSEHOLDS

Bachelor thesis

Mirjam Jesmin

Abstract

This bachelor thesis aims to describe and analyze the effects that the different household definitions can have in statistics. Private households (self-reported) consist of people who live together and make an economic unit while the

dwelling households (address-based) are people who live at the same address. The first part of the thesis gives an insight to the different definitions and to the background of studies that collected household data based on these definitions. The second part compares outcome of studies with different definitions and the third part looks at how people have distributed to households in 2020.-2022. personal surveys (private households) and 2021 Population and Housing Census (dwelling households). The data for this thesis is provided by Statistics Estonia.

CERCS research specialisation: P160 Statistics, operations research, programming, financial and actuarial mathematics.

Key Words: Households, censuses, population statistics.

Sisukord

Sissejuhatus	5
1 Taust	7
1.1 Leibkonna definitsioon	7
1.1.1 Ütluspõhise leibkonna definitsioon	7
1.1.2 Aadressipõhise leibkonna definitsioon	8
1.2 Leibkonnad erinevates Statistikaameti uuringutes	8
1.2.1 Uuringud, mille aluseks on ütluspõhine definitsioon	9
1.2.2 Sotsiaaluuring	9
1.2.3 Eesti tööjõu-uuring	10
1.2.4 Leibkonna eelarve uuringus	10
1.2.5 Infotehnoloogia leibkonnas	10
1.2.6 Ajakasutuse uuring	11
1.2.7 2000. ja 2011. aasta rahva ja eluruumide loendused	11
1.2.8 2021. aasta rahva ja eluruumide loendus	12
2 Leibkondade statistika võrdlus	13
2.1 Leibkonna suurus	13
2.2 Leibkonnad maakondades	14
2.3 Leibkonna tüüp	15
3 Liikmete jagunemine leibkondadesse erineva definitsiooni alusel	17
3.1 Leibkonna võrdlus erinevate definitsioonide puhul	17
3.1.1 Leibkonna suurus	18

3.1.2	Leibkonna suurus vanusegruppides	21
3.1.3	Leibkonna aadress	22
3.2	Leibkonnaliikmete võrdlus erinevate definitsioonide puhul	23
3.2.1	Leibkonna tüüp	24
3.2.2	Hõiveseisund	25
3.2.3	Sugu	27
3.2.4	Rahvus	29
	Kokkuvõte	30
	Kasutatud allikad	31
	Lisa 1. Jaotused erinevate uuringute lõikes	34
	Lisa 2. Leibkondade jaotused vanusegruppides	35
	Lisa 3. Leibkonna liikmete jaotus	36
	Lisa 4. Hõiveseisundi ja hariduse jaotused	37

Sissejuhatus

Statistikaameti kodulehel on leibkondade kohta kirjutatud järgnevad väited: “Leibkonna moodustavad enamasti ühisel pinnal elavad inimesed, kes jagavad omavahel eelarvet või toitu” ning “Ühises eluruumis võib elada ka mitu leibkonda.” [1]. Samas on rahvaloenduse kodulehel leibkonna definitsioon kirjas järgnevas sõnastuses: “Leibkonnana mõistame tavaleibkonda, mis koosneb inimestest, kes elavad koos ühes eluruumis (korteris või elamus). See tähendab, et iga asustatud eluruumi kohta saab olla üks leibkond.” [2]. See erinevus ei pruugi tunduda suur, kuid leibkondade arv erines 2021. aastal nende kahe definitsiooni järgi ligikaudu 65 000 võrra (10%). Käesoleva töö eesmärk on kirjeldada ja analüüsida kahe erineva kasutusel oleva definitsiooni mõju leibkonna statistikale.

Erineva definitsiooni kasutamise vajadus tuleneb andmete kogumise meetodikast. Isiku-uuringute raames küsitletakse inimesi veebis, telefoni teel või näost-näku toimuvate küsitlustega. See annab küsitletavale võimaluse ise oma leibkond defineerida. Üha enam statistikat, sh 2021. aasta rahva ja eluruumide loendus, pannakse kokku registripõhiselt, st andmed saadakse riiklikest andmekogudest [3]. Registripõhise statistika puhul arvestatakse leibkonnaks kõik ühel aadressil elavad inimesed.

Kuna registripõhises statistikas taaskasutatakse juba olemas olevaid andmeid, ei ole tarvis läbi viia ressursimahukaid küsitlusi ning sellest tulenevalt saab neid ka sagedamini läbi viia. Näiteks aastal 2026. jõustuva rahvastikustatistika määrase järgi hakatakse tulevikus leibkonna ja perekonna statistikat aadressi-põhise definitsiooni järgi avaldama iga-aastaselt [4]. Samas jääb isiku-uuringutes, mis toimuvad olenevalt uuringust igal aastal või mõne aastase vahega, kehtima senine ütluspõhine leibkonna definitsioon. Seetõttu on oluline mõista aadressipõhise ja ütluspõhise definitsiooni järgi määratud leibkondade erinevusi.

Bakalaureusetöös võrreldakse leibkondade kohta kokku pandud statistikat aadressi- ja ütluspõhise definitsiooni järgi. Selle käigus uuritakse ka nende tulemuste kokkulangevusi ja erinevusi leibkondade ja isikute tasemel. Töö eesmärk on mõista ja

selgitada erinevate definitsioonide mõju statistikas.

Töö esimene peatükk seletab lahti erinevad mõisted, mida hiljem töös kasutatakse. Samuti saab sealt ülevaate erinevatest uuringutest, kus leibkondi uuritakse. Teises peatükis analüüsitakse erinevate uuringute põhjal leibkondade kohta kokku pandud statistikat. Lisaanalüüsina vaadeldakse nende isikute leibkondasid, kes osalesid erinevates 2020.-2022. aastal toimunud uuringutes. Bakalaureusetöös kasutatakse Statistikaameti poolt teadlaste keskkonnas kättesaadavaks tehtud rahva ja eluruumide loenduse ning isiku-uuringute andmeid [5].

1 Taust

1.1 Leibkonna definitsioon

Statistikas on leibkonnal kaks määratlust: üks on aadressipõhine leibkond, kus leibkonna moodustavad ühel aadressil elavad inimesed, teine on ütluspõhine, st leibkonna moodustavad ühel aadressil koos majandavad inimesed. Ühel aadressil elamine ei pruugi tähendada ühiselt majandamist. Enamasti on kasutusel teine definitsioon, aga et registripõhistes uuringutes pole võimalik küsida, kes koos majandavad, siis on kasutusel ka aadressipõhine definitsioon. Järjest enam tehakse Euroopas registripõhiseid uuringuid ning seega muutub see definitsioon järjest tavapärasemaks.

Kuid mis on üldse leibkond? Leibkonnaga lähedane mõiste on perekond. Statistikas nimetatakse perekonnaks vaid tuumpere ehk üheskoos elavaid partnereid, üheskoos elavaid partnereid koos lapsega (lastega) või üksikvanemat koos lapsega (lastega). Enamuse leibkondadest moodustavad perekonnad ja nendega koos elavad inimesed, mittepereleibkonnad on näiteks üksinda elavad inimesed. Asutusleibkondadesse kuuluvad inimesed, kes elavad hooldekodudes ja vanglates, tavaleibkondades elavad kõik inimesed, kes ei ole asutusleibkondades. [6]

1.1.1 Ütluspõhise leibkonna definitsioon

Ütluspõhine (samal tähenduses kasutusel ka "majandustegevuse põhine" ja "majanduspõhine") leibkonna definitsioon on olnud kasutusel varasematel rahvaloendustel ja kasutatakse praegugi enamikes isiku-uuringutes. Majandusseosed on võimalik selgeks teha vaid küsitlusega, seega registripõhistes uuringutes seda definitsiooni kasutada ei saa. Ütluspõhise määramisega tekib probleem, kuidas mõista, mida tähendab "koos majandamine". Statistikaameti kodulehel on kirjas, et "Leibkonna moodustavad enamasti ühisel pinnal elavad inimesed, kes jagavad omavahel eelarvet

või toitu” [1], võib tekkida küsimus, kas ka korra nädalas koos söömine on ühine majandamine. Leibkonnad on määratud nõ tunde järgi, täpsem määratlus puudub.

1.1.2 Aadressipõhise leibkonna definitsioon

Aadressipõhise (samamoodi tähenduses kasutusel ka “eluruumipõhise” ja “registripõhise”) leibkonna definitsioon (leibkonna moodustavad ühel aadressil elavad inimesed [7]) on peamiselt kasutusel registripõhises statistikas. Kogu elanikkonda rahvaloenduse raames küsitleda on keeruline ja kulukas, kuid kõigi nende inimeste andmed registrist kätte saada on oluliselt lihtsam - ka mahukamaid uuringuid oleks võimalik tihedamini läbi viia. Näiteks rahvaloendust tihedamini korraldades oleks leibkonnadest ja nende muutustest palju täpsem ülevaade. Kuna registripõhise uuringuga on võimalik katta ära terve elanikkond, saab tulemusi avaldada ka detailsemates jaotustest (nt iga kohaliku omavalitsuse kohta). Isiku-uuringute puhul on valim piiratud ning tihti saab tulemused avaldada vaid kogu riigi või maakonna tasemel. Lisaks on aadressipõhine leibkonna määratlus ütluspõhise definitsiooniga võrreldes lihtsamini mõistetav ja seetõttu on näiteks statistikatööde tulemuste tõlgendamine lihtsam. Kuid kui uuringu juures on oluline just leibkonna majanduslik toimetulek, on aadressipõhiste andmete kasutamisest vähe, vajatakse rohkem informatsiooni.

1.2 Leibkonnad erinevates Statistikaameti uuringutes

Statistikatöid, kus küsitakse muuhulgas ka elukoha ja leibkonna kohta infot, on palju. Võib öelda, et enamikus Statistikaameti korraldatavates isiku-uuringutes on andmeid ka leibkonna kohta. Selliseid uuringuid toimuvad üldjuhul veebiküsitluse või telefoniintervjuuna, üksikud silmast-silma intervjuuna. Osades uuringutes kasutatakse varasemalt kogutud andmeid (teistest uuringutest), riiklikke registreid või mõlemaid.

1.2.1 Uuringud, mille aluseks on ütluspõhine definitsioon

Uuringud, kus 2021. aastal koguti (muuhulgas ka leibkonna kohta) andmeid küsitlusega, on näiteks sotsiaaluuring, tööjõu-uuring, leibkonna eelarve uuring jne. Osades sellistes uuringutes on eraldi leibkonna küsimustik (nt ajakasutuse uuringus [8], teistes aga küsitakse pealiskaudselt leibkonna kohta isikuküsitluse sees (nt kultuuris osalemise uuringus [9]). Leibkonna küsimustikuga saadakse leibkonna kohta rohkem ja täpsemaid andmeid (nt suhe – vanem-laps, õde-vend, elukaaslased jms). Küsimus küsimustikust: “Kas /Y0/ (/YX2/) elab koos oma seadusliku abikaasaga? VÕI Kas /Y0/ (/YX2/) elab koos oma registreeritud elukaaslasega?” [10].

1.2.2 Sotsiaaluuring

Sotsiaaluuring (kasutusel lühend ESU) toimub Eestis iga-aastaselt [11]. Uuringu üldkogumiks on kõik Eestis elavad tavaleibkonnad ja nende liikmed, valimi suurus on 8200 leibkonda ning valim võetakse süstemaatilise juhusliku kihtvalikuga. Uuring on osa Eurostati (Euroopa Liidu statistikaamet) kooskõlastatud üleeuroopalisest sissetulekute ja elamistingimuste uuringust. Töö eesmärk on anda infot leibkondade aastasissetuleku, elamistingimuste, vaesuse, sotsiaalse kaasatuse ja tõrjutuse ning materiaalse heaolu kohta. Andmed kogutakse küsitlusintervjuu, telefoniintervjuu või veebiintervjuu meetodil. Lisaks küsitlusele saadakse osa andmeid näiteks Maksu- ja Tolliameti, Sotsiaalkindlustusameti, Eesti Haigekassa ja Töötukassa registritest [11]. Tegu on paneeluuringuga, mis tähendab, et samu inimesi küsitatakse mitmel (ESU-s neljal) järjestikusel aastal [12]. Sotsiaaluuringus küsitakse leibkonna üldandmeid, demograafilisi andmeid, andmeid elamistingimuste kohta (eluruumide kohta, majandusliku heaolu kohta, materiaalse kitsikuse kohta, sissetuleku, toidulaua jm kohta) käivaid andmeid [13].

1.2.3 Eesti tööjõu-uuring

Teine oluline uuring leibkondade kohta on Eesti tööjõu-uuring (kasutusel lühend ETU). Uuringuga saadakse ülevaade Eesti elanike tööhõivest, töötusest, tööoludest ja tööturu muutustest. Eri riikide andmete võrreldavuse jaoks kasutatakse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni metoodikat [14], uuring toimub veebi- ja telefoniintervjuuna ning valim saadakse süstemaatilise juhusliku kihtvalikuga. Alates 2021. aastast kaasatakse uuringusse vähemalt 15-aastased, st ülemist eapiiri pole seatud (varasemalt 15-74 aastased), ning nende leibkonnad [15]. Samu leibkondi küsitatakse korduvalt [14], valimi suurus on 1150 leibkonda kvartalis. Andmeid avaldatakse sõltuvalt tabelist kas igal aastal, igas kvartalis või kuus. Leibkonna kohta küsitakse üldandmeid, demograafilisi andmeid ja elamistingimuste kohta (sissetuleku kohta) käivaid andmeid. [16]

1.2.4 Leibkonna eelarve uuringus

Leibkonna eelarve uuringus (kasutusel lühend LEU) kuulub valimisse üle 9000 leibkonna, valim moodustatakse mitteproportsionaalse süstemaatilise kihtvalikuga. Andmeid kogutakse aasta jooksul küsitlusintervjuu ja vastaja poolt täidetava kulutuste päevikuga, statistikat levitatakse vaid iga kolme aasta tagant. Infot küsitakse kulutuste kohta ja leibkonna struktuuri kohta. Uuringu eesmärk on uurida leibkondade elu-olu, sissetulekuid ja kulutusi ning nendes valdkondades toimunud muutusi ja arenguid. [17]

1.2.5 Infotehnoloogia leibkonnas

Uuringus “Infotehnoloogia leibkonnas” (lühend IT) saadakse andmed veebiküsitluse ja telefoniintervjuuga. Valim 6500 inimesest saadakse lihtsa juhusliku kihtvalikuga elukoha piirkonna järgi, üldkogumisse kuuluvad 16–74-aastased ning nende leibkonnad. Andmeid kogutakse ja levitatakse igal aastal. Leibkonna kohta küsitakse

üldandmeid (mitu liiget, kui vanad jne) ja andmeid interneti kasutamise kohta. Uuringu eesmärk ongi koguda infot IT-seadmete ja interneti kasutamise kohta leibkonnas ning seeläbi saada infot muutuste hindamiseks. [18]

1.2.6 Ajakasutuse uuring

Ajakasutuse uuringu (lühend AKU) valimis on 7500 leibkonda (14 000 inimest), küsitletakse kõiki vähemalt kümneaastaseid leibkonnaliikmeid. Lisaks küsitlusele täidavad valimisse sattunud ka ajakasutuse päeviku. Statistikat levitatakse iga 10 aasta tagant. Valim saadakse mitteproportsionaalse süstemaatilise kihtvalikuga maakonna järgi ja uuringusse sattunud toovad uuringusse ka oma leibkonna. Leibkonna kohta küsitakse üldandmeid, demograafilisi andmeid, andmeid sissetuleku kohta jm. Andmeid ajakasutuse kohta kogutakse, et hinnata inimeste üldist heaolu: millele kulub nende aeg tegelikult ja millega nad eelistavad tegeleda. [8]

1.2.7 2000. ja 2011. aasta rahva ja eluruumide loendused

Rahvaloenduste eesmärk on hinnata Maal elavate inimeste arvu, selle arvu muutuse prognoosimine, elujärje, inimarengu jm hindamine, prognoosimine, võrdlemine riigiti ja piirkonniti. Kuid olulisem on kohalikul ja riigi tasandil andmete kogumine. Nende andmete põhjal koostatakse riiklikud uuringud ja statistika ning selle üleüldisuse (küsitletakse kõiki riigis elavaid inimesi) tõttu tulevad sealt välja nähtused, mis muudest uuringutest ei ilmne [19]. Nii 2000. kui ka 2011. korraldatud rahvaloendused olid küsitluspõhised, kuid neis kasutati andmeid ka registritest (nt elukoha kohta - küsitluses kontrolliti kokkulangevust). Aastal 2000. käisid loendajad kodudes loendamas, 2011. aastal oli küsitlust võimalik täita ka internetis. Eri riikide andmete võrreldavuse jaoks peavad definitsioonid ja meetodika riigiti kattuma. Selleks kasutati 2000. aastal ÜRO ja Eurostati soovitusi, konsulteeriti spetsialistidega naaberriikidest [20]. Samuti kasutati ÜRO ja Eurostati soovitusi 2011. a loendusel ning lisaks kasutati Euroopa statistikute konverentsil välja töötatud reegleid.

1.2.8 2021. aasta rahva ja eluruumide loendus

REGREL on lühend registripõhisele rahva ja eluruumide loendusele - enamus andmetest saadakse riiklikest andmekogudest. Aastal 2021. kombineeriti loenduse jaoks andmed ligi 30-st registrist valikküsitlusega. Kõik Eesti inimesed said omal soovil vastata veebiküsitlusele ning lisaks oli küsitlusele vastamine kohustuslik valimisse sattunud eluruumide elanikele (u 40 000 eluruumi, millest u 30 000 asustatud ehk u 60 000 inimest) [3]. Varasemalt on rahvaloenduses leibkonnad defineeritud majandustegevuse põhiselt, aga kuna rahvaloendus toimus registripõhiselt, siis majandamise kohta andmeid ei saadud. Leibkond defineeriti aadressipõhiselt ja leibkonnad ning elukohad leiti paiknemisindeksiga. [7]

Paiknemisindeks leitakse, otsides erinevatest andmekogudest märke, et kas kaks inimest võiksid elada samas leibkonnas (nt partnerlus, vanemus jms). Samuti otsitakse märke, mis seovad inimest elukohaga (nt aadress rahvastikuregistris ja elektrivõrguga liitumise aadress) või mis seovad inimese elukohta piirkonnaga (töokoht, kool, perearst jms). [21]

Eesti sotsiaaluuringu ja Eesti tööjõu-uuringu andmete põhjal hinnatakse tõenäosust, et need inimesed, keda mingi märk seob, elavad ka päriselt koos. Sarnaselt leitakse ka tõenäosus, et inimene elab registrist leitud kohas, arvestatakse nii seoseid konkreetsete aadressidega kui ka nt kaugusega töökohast. Elukohta leidmiseks kasutatakse kokku 16 erinevat registrit, nende hulgas rahvastikuregister, vangiregister, töötuna ja tööotsijana arvel olevate isikute ning tööturuteenuste osutamise register jm. [21]

Registripõhise uuringu tulemused on tugevasti mõjutatud kasutatavate registrite korrasolust. Üks teiste hulgas on ehitisregister, kust saadakse leibkonnale elukoht. Kui eramaja on kahe eraldi korterina välja üüritud, võib kergesti tekkida olukord, kus kaks leibkonda seotakse ühe ja sama elupinnaga ning kahest leibkonnast saab ekslikult üks. Ka uuselamurajooni ehitised, millel aadressi veel pole või mida pole jõutud veel registrisse kanda, võivad põhjustada leibkonnale vale elukohta määramist.

2 Leibkondade statistika võrdlus

Statistikaameti poolt avaldatakse iga-aastaselt andmeid ütluspõhise definitsiooni järgi nt leibkonna liikmete arvu, elukoha ja tüübi kohta. Need tabelid on kokku pandud töös “Sissetulek, vaesus ja materiaalne ilmajätus”, mis kasutab andmeid Eesti sotsiaaluuringust [22]. Kuna 2021. rahvaloenduse andmed on võetud aasta viimase päeva seisuga, siis on kohane võrrelda neid nii 2021.a kui ka 2022.a majanduspõhiste leibkondade andmetega. Selles peatükis kasutatavad andmed on võetud Statistikaameti avalikust andmebaasist (<https://andmed.stat.ee/et/stat>).

2.1 Leibkonna suurus

Leibkonna definitsiooni erinevusest tulenevalt on oodatav, et üheliikmeliste leibkondade osakaal rahvaloenduses on väiksem kui sotsiaaluuringus, seevastu suuremate leibkondade osamäär on suurem. Seda kinnitab ka tabel 1, kus üheliikmeliste leibkondade osakaal on 6-7 protsendipunkti võrra väiksem, mitmeliikmeliste leibkondade osakaalud on aga kõrgememad (viie või enama liikmega leibkondade osakaal on kõrgem peaaegu 4 protsendipunkti võrra.)

Tabel 1. Leibkondade arv liikmete arvu järgi.

	Leibkonnad, tuhat			Leibkondade osatähtsus, %		
	2021	2022	REGREL	2021	2022	REGREL
Kokku	626,5	632,4	561,7	100,0	100,0	100,0
1 liige	270,1	279,5	207,8	43,1	44,2	37,0
2 liiget	170,5	169,5	153,1	27,2	26,8	27,3
3 liiget	84,5	81,8	79,7	13,5	12,9	14,2
4 liiget	67,0	66,8	69,0	10,7	10,6	12,3
Vähemalt 5 liiget	34,3	34,8	52,0	5,5	5,5	9,3

Küsitluspõhiseid leibkondi oli 2021. aastal peaaegu 60 tuhande võrra rohkem kui registripõhiseid, 2022. aasta uuringus on leibkondi veel kuue tuhande võrra rohkem. Kolme- ja neljaliikmeliste leibkondade arvud lahknevad erinevate määratluste puhul kõige vähem. Osakaalud lahknevad kõige vähem kahe- ja kolmeliikmeliste leibkondade puhul. Aga nii arvud kui ka osakaalud on kõige erinevamad suurte (vähemalt 5 liikmeliste) ja üheliikmeliste leibkondade juures.

2.2 Leibkonnad maakondades

Erinev definitsioon leibkonna elukohta ei mõjuta, kuid kui ütluspõhistes uuringutes saadakse leibkonna elukoht küsides, siis registripõhiste leibkondade elukoht saadakse paiknemisindeksiga. Sellest hoolimata jäävad maakondades leibkondade osakaalud ligikaudu samaks. Väikesed erinevused on näiteks Harjumaal (tabel 2) – tundub, et suuremates linnades (nt Tallinnas Harjumaal) otsustavad eraldi majandavad leibkonnad sagedamini koos elada. Põhjuseks võivad olla näiteks kallimad elu-asekulud ning samuti see, et mitmekesti kortereid üürivad noored elavad rohkem linnades, kuid nende andmete põhjal pole võimalik seda kindlalt väita.

Tabel 2. Leibkondade arv maakonnas.

	Leibkonnad, tuhat			Leibkondade osatähtsus, %		
	2021	2022	REGREL	2021	2022	REGREL
Kogu Eesti	626,5	632,4	561,7	100,0	100,0	100,0
Harju maakond	287,8	288,6	251,5	45,9	45,6	44,8
Tallinna linn	215,7	214,9	185,2	34,4	34,0	33,0
Hiiu maakond	4,7	4,4	3,9	0,8	0,7	0,7
Ida-Viru maakond	67,1	71,5	62,9	10,7	11,3	11,2
Jõgeva maakond	12,4	13,0	12,3	2,0	2,1	2,2
Järva maakond	13,6	13,7	13,0	2,2	2,2	2,3
Lääne maakond	9,9	9,6	8,9	1,6	1,5	1,6
Lääne-Viru maakond	27,0	25,9	25,5	4,3	4,1	4,5
Põlva maakond	11,0	11,6	10,4	1,8	1,8	1,9
Pärnu maakond	40,4	40,3	36,5	6,4	6,4	6,5
Rapla maakond	15,4	15,2	14,0	2,5	2,4	2,5
Saare maakond	14,1	13,7	13,5	2,2	2,2	2,4
Tartu maakond	69,6	71,8	62,4	11,1	11,3	11,1
Valga maakond	13,5	13,7	12,2	2,1	2,2	2,2
Viljandi maakond	21,3	21,8	19,5	3,4	3,4	3,5
Võru maakond	18,7	17,8	15,1	3,0	2,8	2,7

Leibkondade arv rahvaloenduse järgi on kõigis maakondades väiksem leibkondade

arvust uuringupõhiselt. Harjumaa osakaal kogu Eesti leibkondadest registripõhiselt on protsendi võrra väiksem, Tartumaal on aga osakaal sama mis uuringus. Natuke suurem erinevus on Ida-Virumaal (0,5 protsendipunkti), kuid üldiselt on leibkondade osatähtsused maakonniti ütluspõhise ja registripõhise definitsiooniga uuringute põhjal lähedased.

2.3 Leibkonna tüüp

Antud statistikatööde (sotsiaaluuring ja rahvaloendus) andmete põhjal on leibkonna tüüpe võrrelda küllaltki keeruline – lisaks meetodika erinevusele on ka leibkonna tüübi definitsioonides erinevusi. Rahvaloendusel loetakse lapseks iga laps perekonnas, vanus nõ staatust ei muuda, uuringus loetakse lapseks alla 18 aastane. Lisaks tekitab küsimusi paarileibkonna defineerimine - uuringus loetakse paarileibkonnaks ainult paar ja nende lapsed, lisaliikmete korral on tegu juba “muu paarileibkonnaga”. REGRELis määratakse leibkonna tüüp tuumpere järgi, lisaliikmed leibkonna tüüpi ei mõjuta.

Kuna REGRELi andmetes on teada ka kõigi leibkonnaliikmete vanus, on REGRELi leibkonnad võimalik arvutada isiku-uuringute leibkondadega võrreldavaks. Kuid lisaliikmete probleem jääb ikkagi. Juba definitsiooni erinevuse tõttu peaks “muid lastega leibkondi” olema vähem kui sotsiaaluuringus - see tuleb välja ka tabel 3-st.

Tabel 3. Leibkondade arv tüübi järgi.

	Leibkonnad, tuhat			Leibkondade osatähtsus, %		
	2021	2022	REGREL	2021	2022	REGREL
Kokku	626,5	632,4	561,7	100,0	100,0	100,0
Lasteta leibkond	470,6	477,3	408,3	75,1	75,5	72,7
Üksik alla 65-aastane	156,7	160,2	109,0	25,0	25,3	19,4
Üksik 65-aastane ja vanem	113,4	119,3	98,8	18,1	18,9	17,6
Lasteta paar	132,2	130,6	106,6	21,1	20,7	19,0
Muu lasteta leibkond	68,3	67,2	93,9	10,9	10,6	16,7
Lastega leibkond	155,9	155,1	153,4	24,9	24,5	27,3
Täiskasvanu ja laps(ed)	20,4	19,4	25,7	3,3	3,1	4,6
Lapsega (lastega) paar	121,5	121,5	121,9	19,4	19,2	21,7
Muu lastega leibkond	14	14,2	5,7	2,2	2,2	1,0

Lastega leibkondade osakaal on rahvaloenduses suurem kui sotsiaaluuringus. Samuti on natuke suurem üksikvanemate arv ja osakaal. Lastega leibkondade arv on 2 tuhande võrra väiksem REGRELis kui ütluspõhiselt (koguarvus suurt muutust ei ole), seega lastega leibkondade juures teisi eraldi majandavaid leibkondi enamasti ei ole.

3 Liikmete jagunemine leibkondadesse erineva definitsiooni alusel

Infotehnoloogia leibkonnas, tööjõu-, sotsiaal-, ajakasutuse ja leibkonna eelarve uuringutes - neis kõigis kogutakse andmeid leibkonna kohta. ITs, ETUs ja ESUs kogutakse andmeid iga-aastaselt, LEUs ja AKUs koguti 2020 aastal. Võrdlen nendes uuringutes osalenute vastuseid REGRELis koostatud andmetega. Selles peatükis kasutatavad rahvaloenduse ja uuringute andmed on Statistikaameti poolt selle töö tarbeks teadlaste keskkonnas kättesaadavaks tehtud.

3.1 Leibkonna võrdlus erinevate definitsioonide puhul

Infotehnoloogia leibkonnas uuringus on leibkonna kohta üks vastaja, teistes uuringutes on kõikide leibkonnaliikmete andmed olemas, kuid kõiki vastanuid pole võimalik rahvaloendusega ühendada.

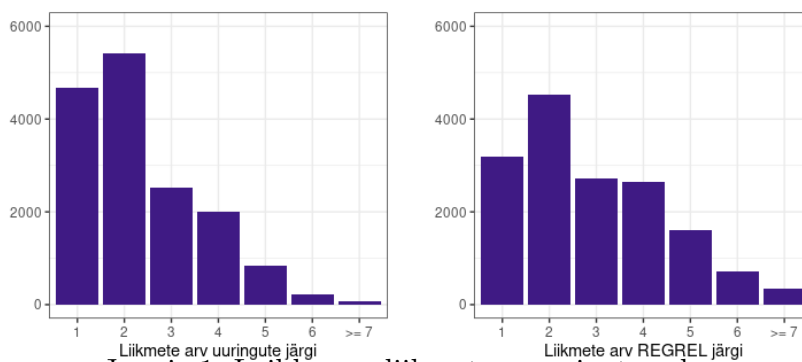
Kokku on REGREL isikutega seostatavaid andmeid 30 185 inimese kohta. Kuus inimest on esindatud kolmes uuringus, 696 inimest kahes ja ülejäänud on ühes uuringus seega kokku on 30 537 rida andmeid. Nendest inimestest, kes kordusid uuringutes, 83 on kahes erinevas uuringus erineva suurusega leibkonnas.

Ajakasutuse uuringust kasutatakse 2020. aastal kogutud andmeid, leibkonna eelarve uuringust 2020. viimase kvartali andmeid. Eesti sotsiaaluuringu ja infotehnoloogia leibkonnas andmed on 2022. aastast, Eesti tööjõu-uuringu puhul kasutatakse 2022. jaanuari andmeid. Kokku on 17 236 rida andmeid 16 794 REGREL leibkonna kohta ja 15 748 uuringu-leibkonna kohta.

Leibkondade võrdlemiseks võetakse juhusliku valiku alusel igast uuringu-leibkonnast ühe liikme ja temaga kaasnevad leibkonna andmed ja võrreldakse neid andmetega tema REGREL leibkonnast. Kokku on andmeid 15 748 erineva leibkonna kohta.

3.1.1 Leibkonna suurus

Leibkonna definitsiooni erinevusest on loogiline, et aadressipõhised leibkonnad on suuremad kui majanduspõhised, lisaks oli 2021. aastal rahva ja eluruumide loendusel leibkondasid 60 tuhande võrra vähem kui ESUs hinnatult. Valimis on nii uuringuleibkondadest kui ka REGREL leibkondadest kõige enam esindatud kaheliikmelised leibkonnad (joonis 1), kuid ka siit on näha, et REGRELis on suuri leibkondi rohkem, uuringutes on rohkem aga väiksemaid.

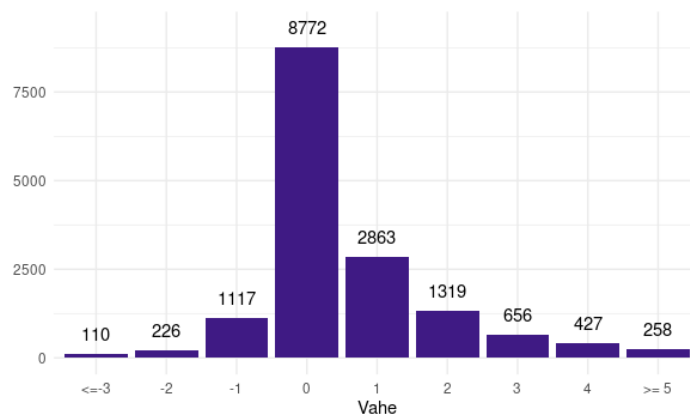

Joonis 1. Leibkonna liikmete arvu jaotused.

REGRELi järgi on leibkonna suuruse jaotus ühtlasem, uuringutes oli aga väiksemaid leibkondi rohkem ja väga suuri (viis või enam liiget) palju vähem. Kolmeliikmeliste leibkondade arv on kõige sarnasem. Uuringute lõikes leibkonna suuruste jaotus on toodud [Lisa 1](#).

Kui REGRELis on rohkem suuremaid leibkondi, siis on ka loogiline, et kui ühel ja samal inimesel on registripõhiselt ja uuringupõhiselt märgitud erineva suurusega leibkond, siis on REGRELi leibkond enamasti suurem. Valimis oli uuringuleibkond suurem 1453 inimesel (9%), sama suur 8772-l (56%) ja väiksem 5523 inimesel (35%). Isiku leibkond REGRELis oli ühe liikme võrra suurem või väiksem kui uuringus 81%-l juhtudest.

Jooniselt 2 on näha, et enamuste leibkondade suurus REGRELis on märgitud sama suureks või suuremaks kui majanduspõhise definitsiooni järgi läbi viidud uuringutes. Samasugune joonis erinevate uuringute järgi on [Lisa 1](#).

Joonis 2. Liikmete arvu erinevuse jaotus

Kui leibkonnad on REGRELis väiksemaks märgitud, siis võib erinevus tulla küsimustikule vastamise ajast (nt peale uuringut on leibkonna liige ära kolinud, leibkond lahku läinud või peale loendust on perekonda laps sündinud vms), või paiknemisindeksi veast (üks leibkonnaliige on ekslikult märgitud teise leibkonna juurde). Leibkonna suuruse erinevusi võib ilmnedagi mujalgi, nt kõrgperede juures – paiknemisindeksiga on laste seos ühe vanemaga tugevam kui teisega ning laps või lapsed määratakse selle meetodika alusel elama ühe vanema juurde, kuid uuringus võidakse laps märkida nii selle vanema juurde, kellega nad rohkem aega veedavad kui selle vanema juurde, kellega nad parasjagu on.

Leibkonna suuruste jaotustes on REGRELis ja uuringutes kõige sarnasem arv kolmeliikmelisi leibkondi. Kui aga uurida tabelit 4, siis ilmneb, et kolmeliikmelised leibkonnad on tihti majanduspõhise ja aadressipõhise leibkonna definitsiooni järgi erinevalt märgitud. Kuigi kolmeliikmelisi leibkondi on uuringutes rohkem kui neljaliikmelisi, siis täpselt sama suureks oli leibkond märgitud rohkem neljaliikmeliste leibkondade puhul.

Tabel 4. Leibkonna suurus mõlema definitsiooni järgi.

		Leibkonna suurus ütluspõhiselt							
		1	2	3	4	5	6	>=7	Kokku
Leibkonna suurus registri- põhiselt	1	2493	530	132	31	12	<=5	<=5	3202
	2	810	3277	345	49	32	<=5	<=5	4520
	3	536	847	1141	153	32	11	<=5	2724
	4	373	372	637	1183	62	6	6	2639
	5	273	194	198	387	520	22	7	1601
	6	116	131	52	151	132	126	<=5	712
	>=7	76	54	21	39	53	51	56	350
Kokku		4677	5405	2526	1993	843	216	69	15748

Tabeli lugemine: Valimisse sattunud kaheliikmelistest registripõhistest leibkondadest on 3277 ka ütluspõhise definitsiooni järgi kaheliikmelised.

REGRELi ja ütluspõhiste andmete võrdluse järgi on sarnaseim kolmeliikmeliste leibkondade arv (Joonis 1). Tabelist 5 on aga näha, et ütluspõhiselt kolmeliikmelised leibkonnad on aadressipõhiselt kolmeliikmelised vaid 45% juhtudest. Ning tabelist 4 on näha, et majanduspõhiselt ühe- ja kaheliikmelised leibkonnad on sagedamini märgitud kolmeliikmeliseks kui kolmeliikmelised leibkonnad ise.

Tabel 5. Leibkonna suuruste kokkulangevus.

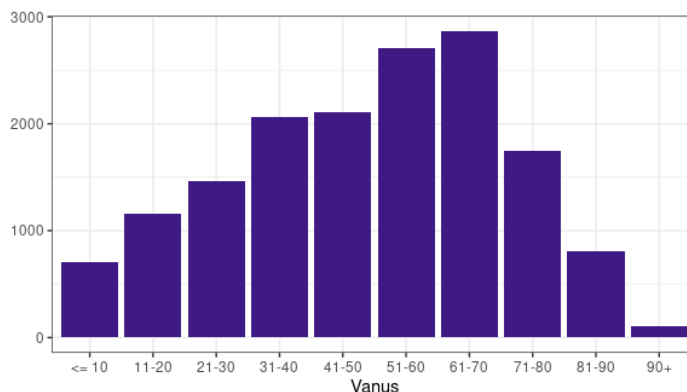
		Leibkond ütluspõhiselt						
		1	2	3	4	5	6	>=7
Leibkond registri- põhiselt	1	53%	10%	5%	2%	1%	1%	1%
	2	17%	61%	14%	2%	4%	2%	3%
	3	11%	16%	45%	8%	4%	5%	5%
	4	8%	7%	25%	59%	7%	3%	8%
	5	6%	4%	8%	19%	62%	10%	9%
	6	2%	2%	2%	8%	16%	56%	5%
	>=7	2%	1%	1%	2%	6%	23%	70%

Tabeli lugemine: Majanduspõhiselt üksikisiku leibkondadest märgiti rahvaloenduses 53% üheliikmeliseks ja 17% kaheliikmeliseks jne.

Tihti elavad koos, kuid majandavad eraldi kolm üheliikmelist või üks üheliikmeline ja üks kaheliikmeline leibkond. Lisaks on lausa 25% kolmeliikmelistest majandusleibkondadest aadressipõhiselt neljaliikmelised, mis näitab, et ka kolmeliikmeliste leibkondade juures elab tihti lisaliige. Seega võib öelda, et kuigi kolmeliikmeliste leibkondade arv erineva definitsiooniga uuringutes on lähedane, ei ole seos otsene.

3.1.2 Leibkonna suurus vanusegruppides

Vanuseline jaotus valimis on näidatud joonisel 3 ja leibkonna suuruste jaotus igas vanusegrupis on leitav Lisa 2.

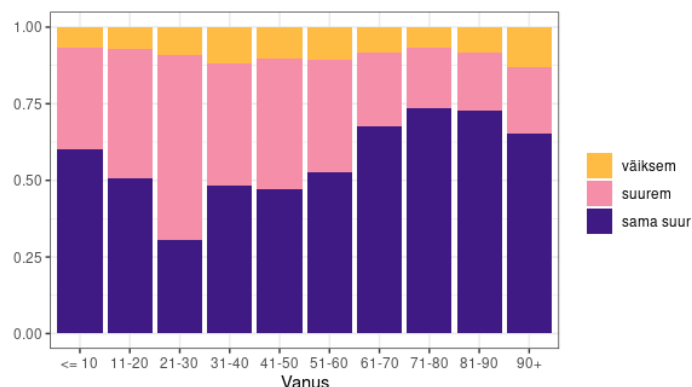

Joonis 3. Vanuseline jaotus.

Vaid 31% 20-30 aastaste vastanute leibkonna suurustest on sama nii REGRELis kui ka uuringutes (joonis 4). Juba Lisa 2 vaadates on näha, et REGRELi ja uuringute jaotused lähevad nende puhul vähem kokku kui teistes vanusegruppides. Samuti on nende hulgas rohkem suuri leibkondi, kui vanemate vastanute leibkondades.

Jooniselt 4 on näha, et kõige tihedamini on erinevate leibkonna definitsioonidega leibkonna suurus ühtemoodi määratud 70-90 aastaste vanusegruppides - majandusleibkondade juures enamasti eraldi majandavaid lisaliikmeid ei ela. Nendes vanusegruppides on kõige rohkem ühe- ja kaheliikmelisi leibkondi ja leibkonna suuruse jaotused REGRELis ja uuringutes on märgatavalt sarnased (Lisa 2).

Kõige rohkem on REGRELis leibkond väiksemaks määratud 90+ vanuste hulgas. See on ka vanusegrupp, keda rahvaloenduse ja uuringu toimumise aja erinevus mõjutab rohkem kui teisi. Samuti tuleks tulemusi vaadates meeles hoida, et 90+ vanuseid on valimis vaid 107 inimest.

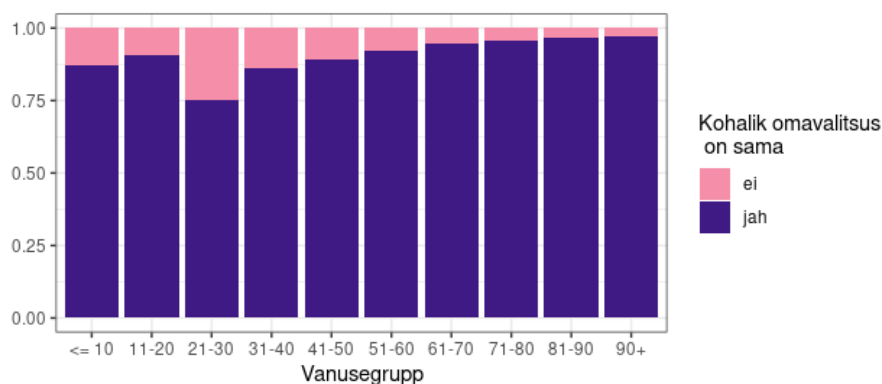

Joonis 4. Registripõhise leibkonna suurus võrreldes ütluspõhisega.

Väikelastega leibkondadest 60% on sama suured aadressipõhise ja majanduspõhise definitsiooniga uuringutes, 11-60 aastaste liikmetega leibkondade hulgas on see protsent aga väiksem. Järelikult elab väikelastega leibkondade juures harvemini lisaliikmeid kui väikelasteta leibkondades.

3.1.3 Leibkonna aadress

Uuringutes ja (või) REGREL-is märgitud elukoha kohalikku omavalitsust ega maakonda polnud võimalik leida 53 leibkonnal (15 748st), mis moodustab 0,3 % valimi leibkondadest. Kohalik omavalitsus oli sama nii REGRELis kui isiku-uuringutes 14 148 (89,8%) leibkonnal ja erinev 1547 (9,8%) leibkonnal. Maakond oli sama 14 808 (94%) leibkonnal, erinev 887-l (5,6%).

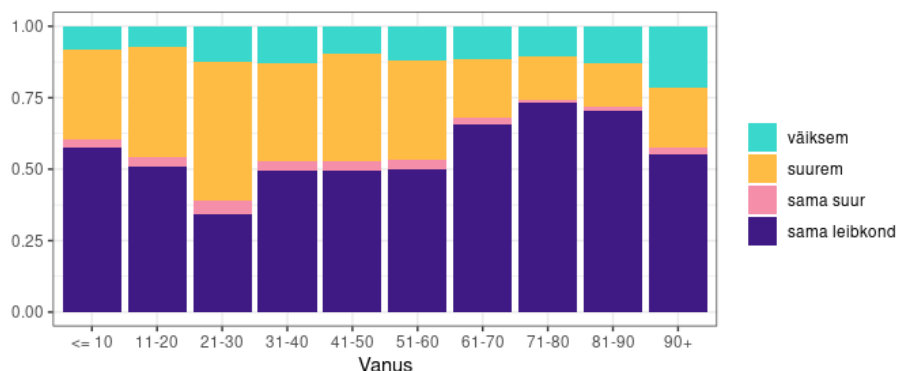

Joonis 5. Leibkonna elukoha kokkulangevus.

Kui leibkonna kohalik omavalitsus on leitav, esineb erinevusi isiku-uuringute tulemuste ja REGRELi vahel kõige enam 21-30 aastaste hulgas. Kuid kuna rohkematel kattub leibkonna kohalik omavalitsus, kui leibkonna suurus, siis vanus mõjutab vähem leibkonna elukoha kattuvust kui leibkonna suuruse kokkulangevust.

3.2 Leibkonnaliikmete võrdlus erinevate definitsioonide puhul

Tööjõu-, sotsiaal-, ajakasutuse- ja leibkonna eelarve uuringutes on kogutud andmed kõikide leibkonnaliikmete kohta (kokku 26 900 vaatlust). Et isiku-uuringute ja REGREL andmed oleks võrreldavamad, saab koostada uue tabeli, kus leibkonnad on ümberarvutatud nii, et arvesse oleks võetud ainult need leibkonna liikmed, kes olid nii rahvaloenduses kui isiku-uuringutes. Seega oleks välja arvestatud nt lapsed, kes REGRELis olid aga AKU ja LEU ajal polnud veel sündinud ning lapsed, kes ESUs või ETUs olid, aga REGRELis polnud. Veel peab välja arvestama inimesed, kes olid REGREL asutus-leibkondades. Nende puhul ei tuleneks erinevus leibkonnas definitsioonist vaid võimalikust küsitlusele vastamise ajahetkest tekkida võivast veast. Tulemusena jääb alles 26 357 rida andmeid 26 121 erineva inimese kohta (osad inimesed osalesid mitmes uuringus), vanuseline jaotus on [Lisa 3](#).

Joonis 6. Aadressipõhine leibkond võrreldes ütluspõhiseiga.

Erinevate definitsioonidega on leibkond täpselt sama 14360 inimesel (54,5%), 2819

puhul on REGREL leibkond väiksem (10,7%), 790 inimesel (3%) sama suur, kuid vähemalt üks liige on erinev ja 8388 korral on REGREL leibkond suurem (31,8%). Ka kõiki leibkonna liikmeid vaadates (joonis 6) kattuvad vähim 21-30 aastaste leibkonnad. Lisaks on nende hulgas kõige suurem osa selliseid leibkondasid, mille suurused lähevad uuringutes kokku, kuid vähemalt üks liige oli erinev - arvatavasti on nende sidemed elukohaga nõrgemad kui teistes vanusegruppides ja eluolud muutuvad kiiremini.

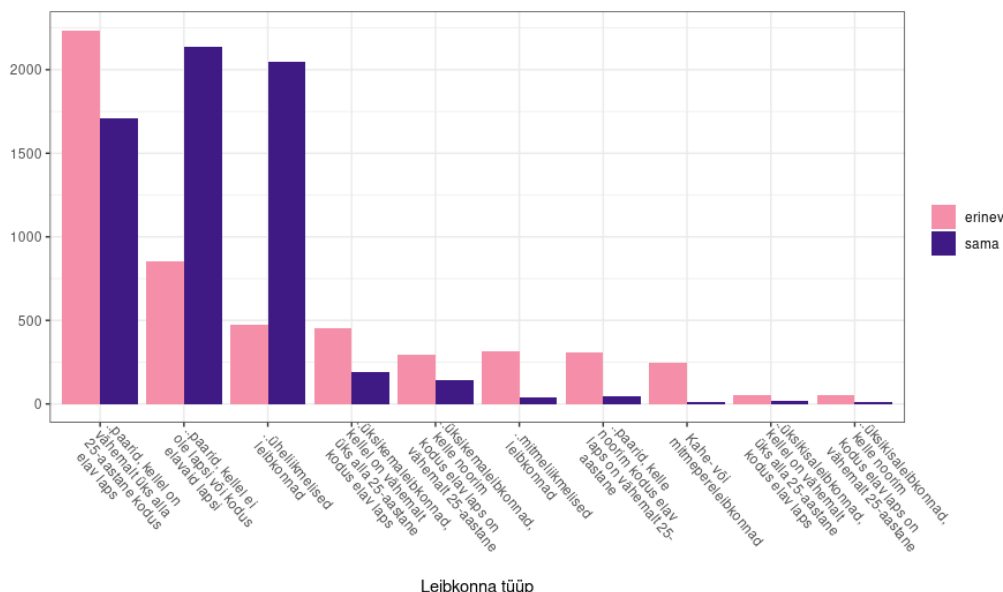
Kuna nendesse andmetesse on arvestatud leibkonna kõik liikmed, siis andmed on sõltuvad (kui ühe liikme leibkond on definitsiooniti erinevalt määratud, siis on samas leibkonnas ka teistel liikmetel leibkond erinevalt määratud). Järgnevas osas vaatlen neid leibkonna liikmeid, kes juba [peatükis 3.1](#) valimisse jäid. Kuna IT uuringut nende andmete hulgas pole, siis on vastanuid vähem - 11 649.

Nende hulgast 54,7%-l oli leibkond ütluspõhiselt ja aadressipõhiselt täpselt sama, 2,7%-l oli sama suur, kuid vähemalt üks liige oli erinev, 34,6%-l oli aadressipõhiselt leibkond suurem ja 8,1%-l oli leibkond aadressipõhiselt väiksem.

3.2.1 Leibkonna tüüp

Siiamaani on töös peamiselt uuritud leibkonna suuruse erinevust sõltuvalt definitsioonist ja uuritud erinevuse sõltuvust valimisse sattunud leibkonnaliikme vanusest. Kuid rahvaloendusel on inimeste kohta kogutud ka muid andmeid. Järgnevalt uuritakse, kas aadressipõhise ja majanduspõhise leibkonna kokkulangevus on seotud veel muude REGRELlist tulevate tunnustega.

Esmalt vaatan jooniselt 7, kas mingit tüüpi aadressipõhised leibkonnad kattuvad rohkem ütluspõhiste leibkondadega (uurin binaarselt, erinevuse "suurus" ei loe). Leibkonnatüübid määratakse tuumpere järgi.

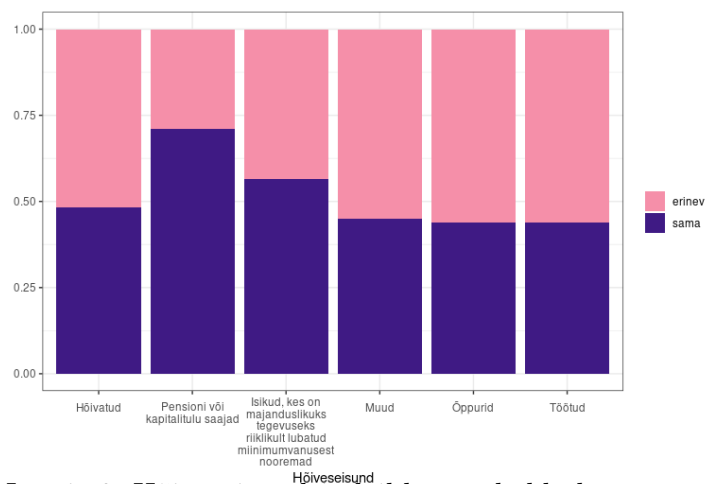
Joonis 7. Leibkonna kokkulangevus sõltuvalt tüübist.

Jooniselt 7 on näha, et leibkonna tüübist sõltub, kas leibkond on aadressipõhiselt ja ütluspõhiselt täpselt sama. Rahvaloenduse leibkondadest lähevad kõige rohkem täpselt kokku isiku-uuringu leibkondadega üheliikmelised leibkonnad ja lasteta paarileibkonnad. Kõigi teiste leibkonnatüüpide juures on nende koosseis pigem erinevalt kui ühtemoodi määratletud. Kõige vähem määratletakse samamoodi kahe- või mitmepereleibkondasid. Enamasti kui kaks perekonda elavad koos, majandavad nad ikkagi eraldi. Veel määratlevad ennast erinevalt mitmeliikmelised mitmepereleibkonnad, nt tudengitest korterikaaslased.

3.2.2 Hõiveseisund

Eespool on kirjutatud, et erinevate definitsioonide puhul erineb leibkond 21-30 aastaste hulgas kõige rohkem ja välja on toodud, et selles vanusegrupis on tudengeid, kelle leibkonna määratlus tihtipeale on segane ka nendele endale. Kuid ometi selgub (joonis 8), et ka töötute ja muu hõiveseisundiga inimeste hulgas on tulemus suhteliselt sarnane ehk umbes 47%-l inimestest läheb leibkond kokku aadressi- ja majanduspõhiselt. Õppurite alla kuuluvad inimesed, kes on majanduslikuks

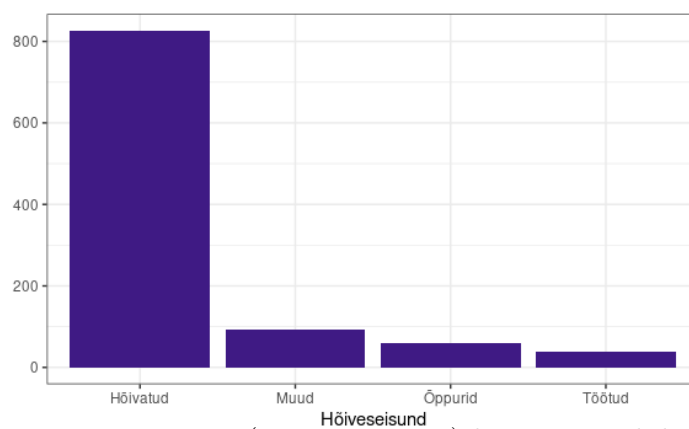
tegevuseks piisavalt vanad (15 või vanem), õpivad ja ei käi tööl (hõiveseisundite jaotus on [Lisa 4](#)).

Joonis 8. Hõiveseisund ja leibkonna kokkulangevus.

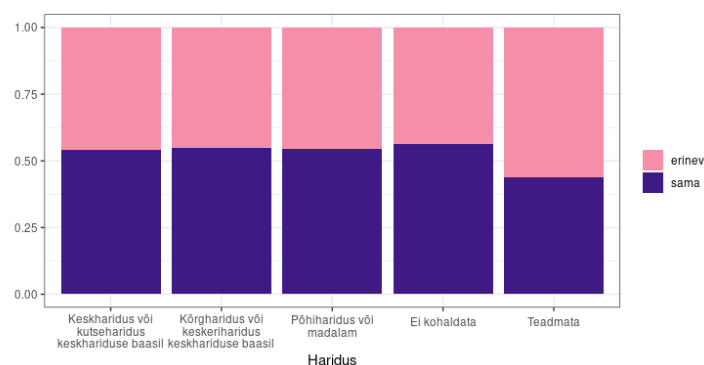
Definitsioon mõjutab vähim leibkonna koosseisu pensioni või kapitalitulu saajate hulgas. See on loogiline arvestades, et vanemate inimeste hulgas on leibkond sagedamini sama suur kui teistes vanusegruppides. Samuti lähevad majandustegevuseks liiga noorte ehk alla 15 aastaste leibkonnad rohkem kokku.

Noored õppurid tihtipeale töötavad ja seega lähevad hõivatute mitte õppurite alla. Jooniselt 9 on näha, et enamus 21-30 aastastest on hõivatud ja vähesed tegelevad ainult õppimisega.

Joonis 9. Noorte (21-30 aastaste) hõiveseisundid.

Veel on mõte, et äkki on aadressi-ja majanduspõhiste leibkondade kokkulangevus seotud hoopis haridustasemega (sest 21-30 aastased alles omandavad kõrgharidust). Jooniselt 10 paistab, et nii see ei ole. Tundub, et leibkonnad kattuvad vähem inimeste puhul, kelle haridustase on teadmata, kuid selliseid inimesi on andmestikus vaid 98 (jaotus Lisa 4).

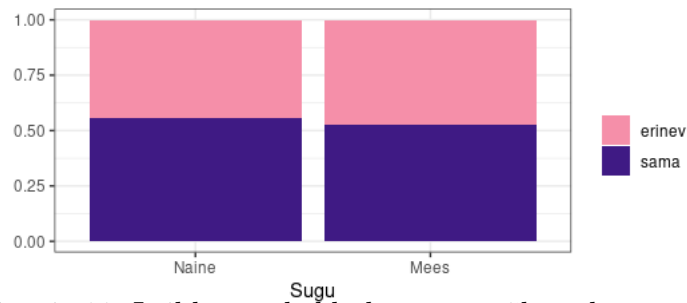

Joonis 10. Haridus ja leibkonna kokkulangevuse osakaal.

Hii-ruut testi kasutades saab kontrollida, kas tunnused võivad olla sõltuvad, olulisuse nivoona võetakse töös $\alpha = 0,05$. Testi olulisuse tõenäosus tuleb $p = 0.1687$, ning kui teadmata haridusega inimesed välja jätta, siis $p = 0.5896$. Mõlemad on suuremad valitud olulisuse nivoost ja järelikult statistiliselt ei sõltu see, kas inimese leibkond aadressipõhise ja ütluspõhise definitsiooni järgi on samamoodi määratud, inimese haridustasemest.

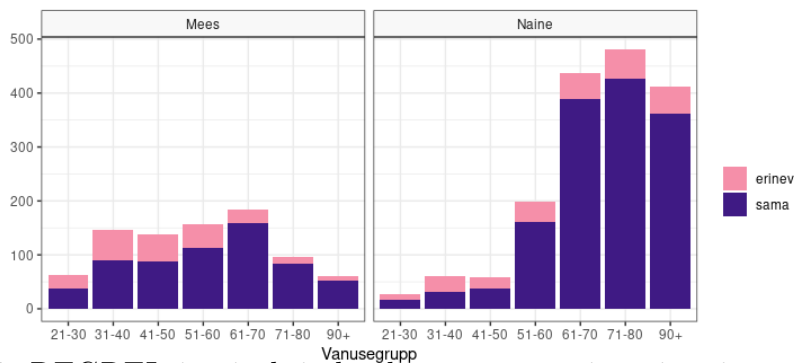
3.2.3 Sugu

Leibkond on REGRELis täpselt samamoodi määratud kui isiku-uuringutes ligikaudu samal osakaalul meestest ja naistest (joonis 11). Naistest 55,8%-l ei muuda leibkonna määratlust definitsioon, meestest 52,9%-l.

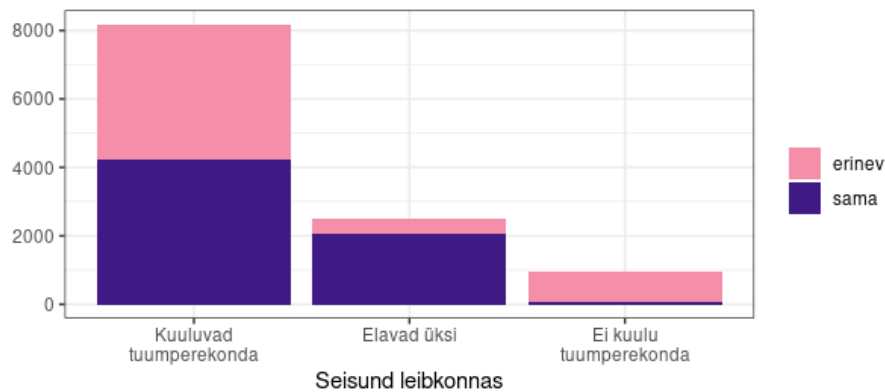
Joonis 11. Leibkonna kokkulangevus sõltuvalt soost.

Taaskord saab kasutada hii-ruut testi sõltuvuse hindamiseks. Testi olulisuse tõenäosuseks tuleb 0.001714, mis tähendab, et muutujad on statistiliselt sõltuvad. Tugevat seost siin aga ei ole. Samuti võib seos tulla sellest, et vanemates vanuserühmades on üksikuid naisi, kelle leibkond aadressipõhise ja majanduspõhise definitsiooni järgi on enamasti sama (joonis 12).

Joonis 12. REGREL järgi üksinda elavate meeste ja naiste jaotus vanusegruppides.

Nooremates vanusegruppides on rohkem üksinda elavaid mehi, vanemates on rohkem üksinda elavaid naisi. REGREL järgi üksinda elavatest naistest (valimis) on 85,1% märgitud üksinda elama ka isiku-uuringutes. Meeste puhul on see arv 73,7%. Inimeste jaotus sõltuvalt seisundist leibkonnast on joonisel 13.

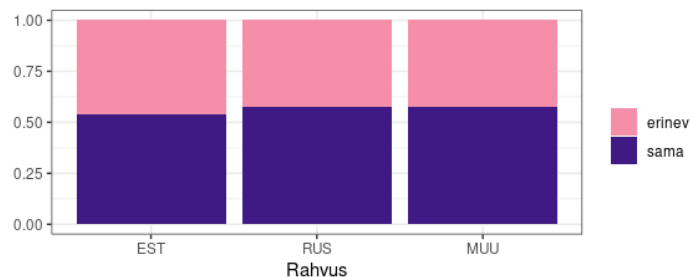

Joonis 13. Seisund leibkonnas jaotus ja leibkonna kokkulangevus.

Enamuste inimeste puhul, kes ei ole osa tuumperekonnast, on leibkond registripõhiselt märgitud teistsuguseks kui aadressipõhiselt. Järelikult inimesed, kes ei kuulu leibkonnas tuumperekonda, tihti majandavad eraldi.

3.2.4 Rahvus

Rahvuse puhul tundub jooniselt 14, et siin võib olla sama olukord mis sooga - seos on, aga väga väike.

Joonis 14. Rahvus ja leibkonna kokkulangevus.

Eestlaste hulgas läheb aadressipõhine ja ütluspõhine leibkond kokku 53,7%-l, vene lastel ja muust rahvusest inimestel 57,6%-l. Hii-ruut testi olulisuse tõenäosuse on 0,002194, mis on väiksem olulisuse nivoost. Järelikult (nõrk) statistiline seos on olemas, kuid üldjoontes rahvuse järgi ei saa hinnata, kas leibkonna juures elab lisaliikmeid või kas leibkonna definitsioon muudab leibkonna koosseisu.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärk oli võrrelda leibkondasid aadressipõhise ja ütluspõhise definitsiooni järgi. Statistikaameti andmeid kasutades uuriti definitsiooni järgi leibkondade osakaale, suurusi ja liikmete kokkulangevust.

Keskmiselt on leibkonnad ütluspõhiselt väiksemad kui aadressipõhiselt ja ütluspõhiselt on üheliikmeliste leibkondade osakaal suurem kui registripõhiselt, suuremate leibkondade osakaal on suurem aadressipõhiselt. Kolmeliikmeliste leibkondade arv on ligikaudu sama mõlemate definitsioonide järgi, kuid ütluspõhiselt kolmeliikmelised leibkonnad on kõige harvemini märgitud täpselt sama suureks REGRELis.

Noorte (21-30 aastaste) hulgas kattuvad leibkonnad definitsiooniti kõige vähem, 70-90 aastaste hulgas kõige rohkem. Samuti on tihtipeale erinevate definitsioonidega sama suureks määratud väikelastega leibkonnad.

Erinevate definitsioonidega on kõige rohkem samamoodi määratud üheliikmelised leibkonnad ja lasteta paarileibkonnad, selliste leibkondade juures elavad harva eraldi majandavad liikmed. Registripõhiselt kahe- või mitmepereleibkonnad on kõige harvemini ütluspõhiselt ühte leibkonda määratud – enamasti kui kaks pere elavad koos, majandavad nad ikkagi eraldi. Inimese rahvusel ja sool on nõrk seos sellega, kas tema leibkond on aadressipõhise ja majanduspõhise definitsiooni järgi samamoodi määratud.

Ei ole olemas õiget ega vale leibkonna definitsiooni, mõlemal definitsioonil on omad eelised. Kuid paljudel juhtudel definitsioon mõjutab leibkonna koosseisu ja seda tuleks arvestada nii uuringu läbi viimisel kui ka tulemuste tõlgendamisel.

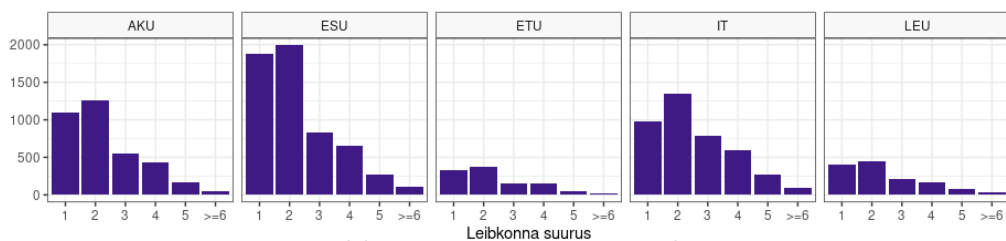
Kasutatud allikad

- [1] *Leibkonnad*. Statistikaamet. URL: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/heaolu/leibkonnad> (vaadatud 22.01.2023).
- [2] *Leibkonnad ja perekonnad*. Statistikaamet. URL: <https://rahvaloendus.ee/et/tulemused/leibkonnad-ja-perekonnad> (vaadatud 22.01.2023).
- [3] *Riiklike andmekogude kasutamine*. Statistikaamet. URL: <https://rahvaloendus.ee/et/loendus-2021/riiklike-andmekogude-kasutamine> (vaadatud 20.02.2023).
- [4] *Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on European statistics on population and housing, amending Regulation (EC) No 862/2007 and repealing Regulations (EC) No 763/2008 and (EU) No 1260/2013*. European Union, 2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52023PC0031> (vaadatud 01.05.2023).
- [5] *Konfidentsiaalsete andmete kasutamine teaduslikul eesmärgil*. Statistikaamet. URL: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/kusi-statistikat/konfidentsiaalsete-andmete-kasutamine-teaduslikul-eesmargil> (vaadatud 07.05.2023).
- [6] Ene-Margit Tiit. *Leibkond ja tuumpere – mis imeasjad need veel on?* Statistikaamet, 2022. URL: <https://rahvaloendus.ee/et/uudised/leibkond-ja-tuumpere-mis-imeasjad-need-veel> (vaadatud 05.05.2023).
- [7] *2021. aasta registripõhise loenduse meetodika kirjeldus*. Statistikaamet. URL: <https://www.stat.ee/sites/default/files/2022-06/Registrip%C3%B5hise%20loenduse%20meetodika%20raport.pdf> (vaadatud 26.02.2023).

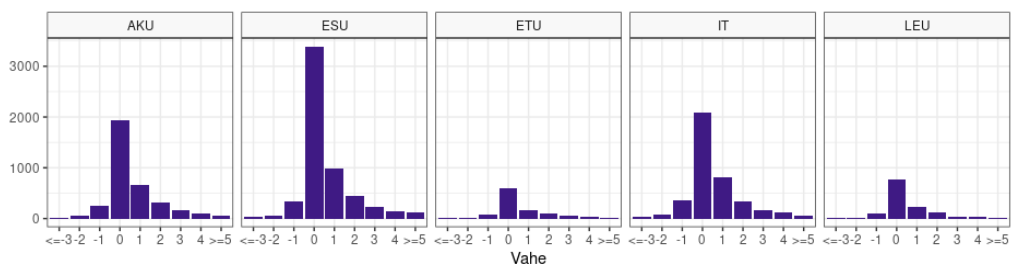
- [8] *Ajakasutuse uuring*. Statistikaamet, 2021. URL: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40101> (vaadatud 24.03.2023).
- [9] *Kultuuris osalemise uuring 2020*. Statistikaamet, 2023. URL: <https://www.stat.ee/et/statistika-too/kultuuris-osalemise-uuring-2020> (vaadatud 24.03.2023).
- [10] *EESTI TÖÖJÕU-UURING 2021 Leibkonnaküsitlus*. Statistikaamet, 2021. URL: https://www.stat.ee/sites/default/files/2021-03/40701137721_Aruandevorm_PDF-failina_et.pdf (vaadatud 22.02.2023).
- [11] *Sotsiaaluuring*. Statistikaamet, 2023. URL: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40003> (vaadatud 22.02.2023).
- [12] *Eesti sotsiaaluuring metoodikakogumik*. Statistikaamet, 2010. URL: <https://www.stat.ee/sites/default/files/2020-12/Eesti%20sotsiaaluuring.pdf> (vaadatud 30.04.2023).
- [13] *EESTI SOTSIAALUURING 2021 Leibkonnaküsitlus*. Statistikaamet, 2020. URL: https://www.stat.ee/sites/default/files/2021-03/40003125521_Aruandevorm_PDF-failina_et.pdf (vaadatud 30.04.2023).
- [14] *Eesti tööjõu-uuring metoodika*. Statistikaamet, 2012. URL: <https://www.stat.ee/sites/default/files/2021-03/Eesti%20t%C3%B6%C3%B6j%C3%B5-uuring.pdf> (vaadatud 29.04.2023).
- [15] *Eesti tööjõu-uuringu metoodika muudatused*. Statistikaamet. URL: <https://www.stat.ee/et/eesti-toojou-uuringu-metoodika-muudatused> (vaadatud 29.04.2023).

- [16] *Tööjõu-uuring*. Statistikaamet, 2023. URL: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40013> (vaadatud 22.02.2023).
- [17] *Leibkonna eelarve uuring*. Statistikaamet, 2023. URL: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40203#18-Statistiline-tootlemine-17> (vaadatud 22.02.2023).
- [18] *Infotehnoloogia leibkonnas*. Statistikaamet, 2023. URL: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/20506> (vaadatud 22.02.2023).
- [19] Ene-Margit Tiit. *Perekond ja leibkond*. 2020. URL: <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/perekond-ja-leibkond/> (vaadatud 25.03.2023).
- [20] *RAHVA JA ELURUUMIDE LOENDUS 2000 KOONDARUANNE*. Statistikaamet, 2003. URL: <https://www.stat.ee/sites/default/files/2020-07/Rahva-%20ja%20eluruumide%20loendus%202000.%20Koondaruanne.pdf> (vaadatud 25.03.2023).
- [21] *Leibkonnad ja elukohad registrites*. Statistikaamet. URL: <https://www.stat.ee/sites/default/files/2022-05/Paiknemisindeksi%20metoodika.pdf> (vaadatud 25.03.2023).
- [22] *Sissetulek, vaesus ja materiaalne ilmajäetus*. Statistikaamet. URL: <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/metoodika-ja-kvaliteet/esms-metaandmed/40009> (vaadatud 08.05.2023).

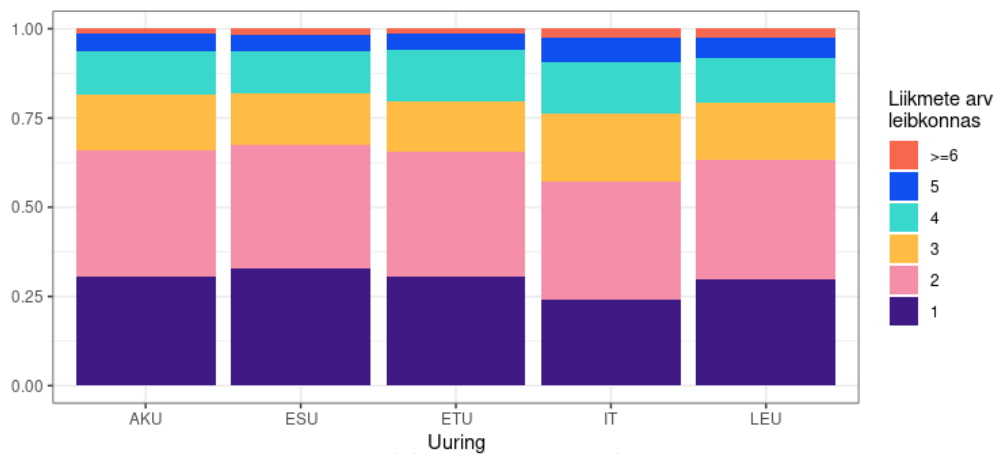
Lisa 1.

Joonis 15. Leibkonna suuruse jaotused uuringutes.

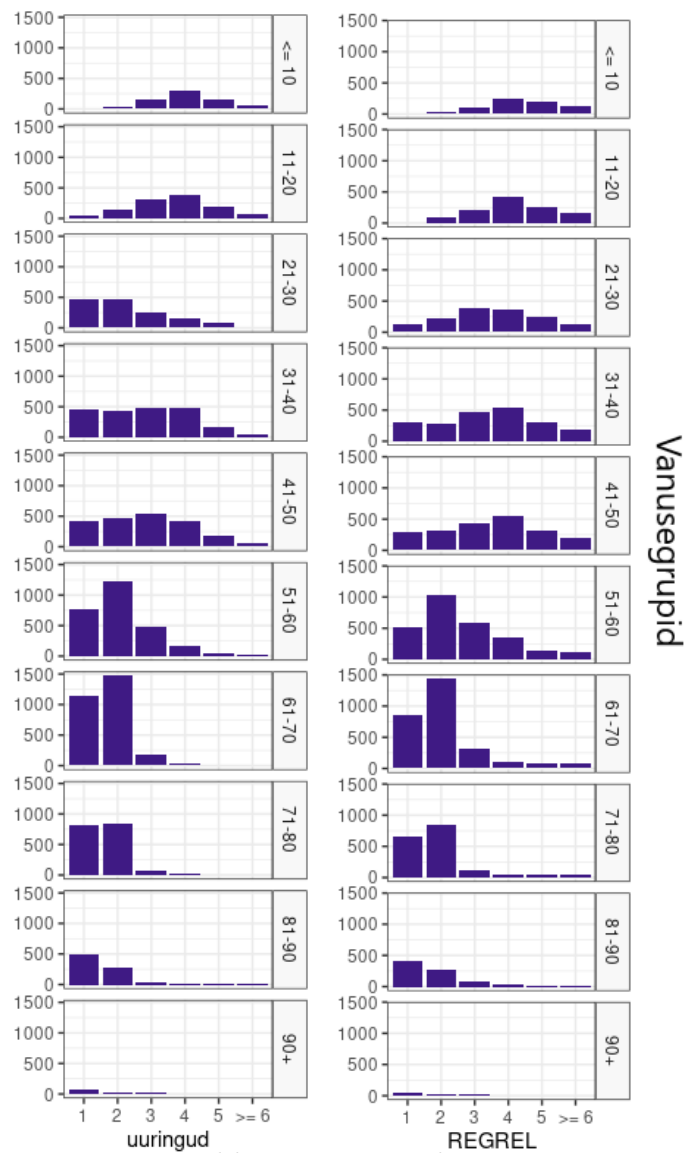

Joonis 16. REGREL leibkonna ja uuringu leibkonna suuruse vahe.

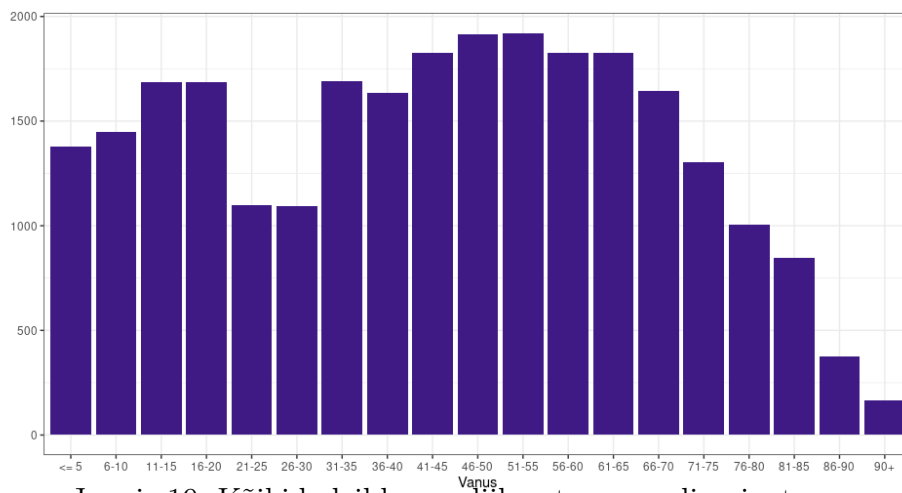
Joonis 17. Leibkonna suurused uuringutes.

Lisa 2.

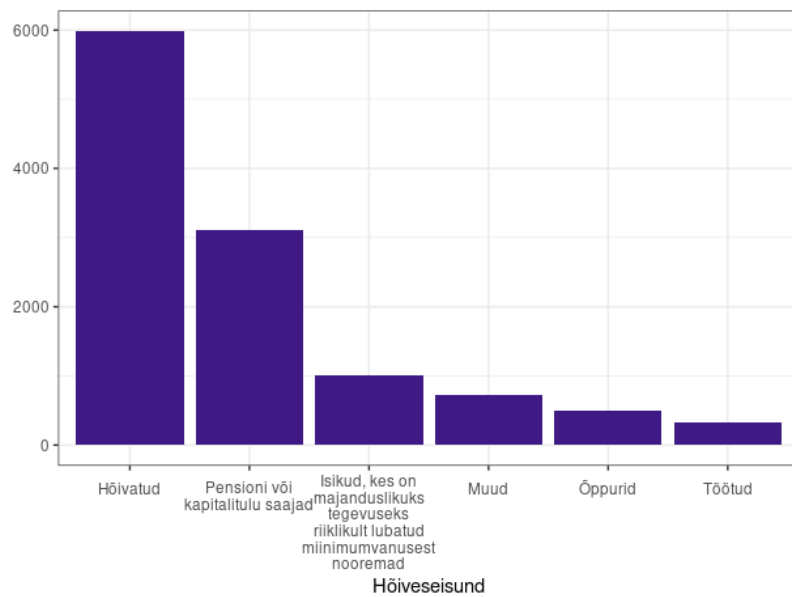
Joonis 18. Leibkonna suurused vanusegrupiti.

Lisa 3.

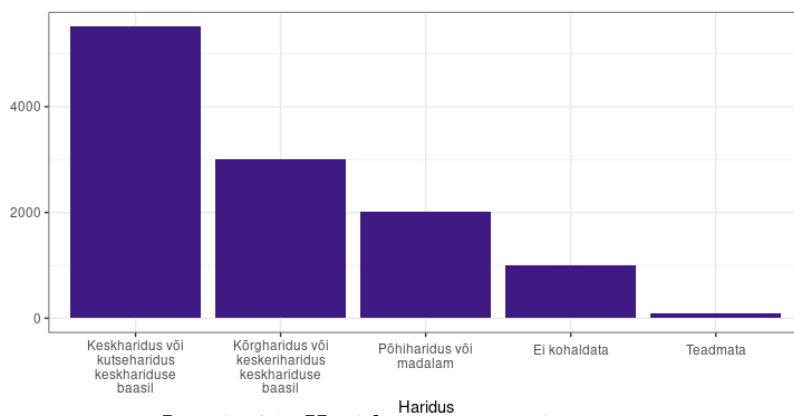

Joonis 19. Kõikide leibkonna liikmete vanuseline jaotus.

Lisa 4.

Joonis 20. Hõiveseisundite jaotus.

Joonis 21. Haridustasemete jaotus.

Lihthitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Mirjam Jesmin,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihthitsentsi) minu loodud teose "Aadressipõhise ja ütlushõhise leibkonna võrdlus", mille juhendajad on Terje Trasberg ja Mare Vähi, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihthitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mirjam Jesmin

09.05.2023